

Växtodling

SPANNMÅL - VETE, RÅG, HAVRE, OCH KORN

- Vilka är de vanligaste sädesslagen som odlas i Sverige, och vad används spannmål till?

STÖDSVAR

Vanliga sädesslag är: vete, korn, havre, råg, rågvete. Spannmål används till mjöl (till exempel till bröd och pasta), energi och foder till djur. Spannmål odlas på ungefär en tredjedel av Sveriges jordbruksmark.

- Vad menas med att Sverige kan exportera spannmål?

STÖDSVAR

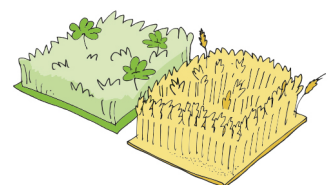
Att exportera betyder att man säljer varor till andra länder. Eftersom Sverige odlar mer spannmål än vi själva behöver kan vi sälja överskottet till andra länder. Motsatsen kallas importera, när man köper varor från andra länder.

RAPS, RYBS OCH LIN

- Hur ser man skillnad på ett rapsfält och ett linfält?

STÖDSVAR

Ett rapsfält är gult. Ett linfält ser ut som ett blått hav när det blommar. Lin används främst till att göra linolja.

Växtodling

- Vad används raps och rybs till?

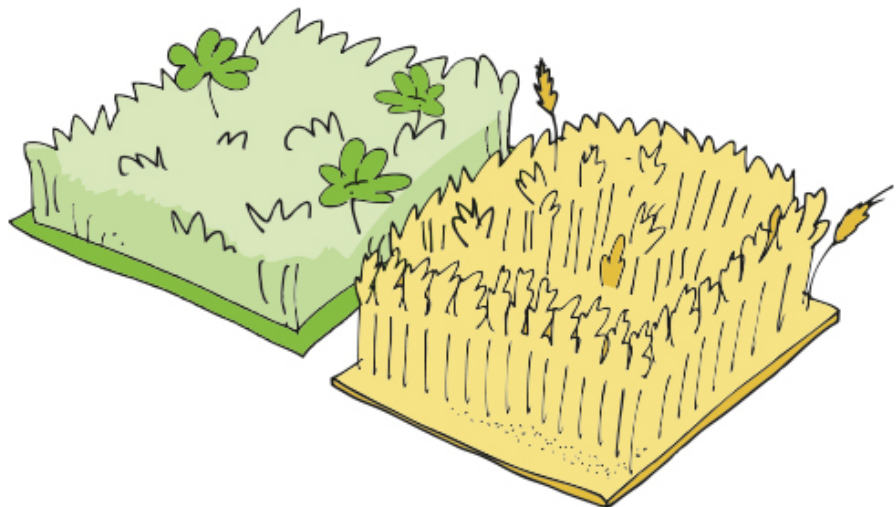
STÖDSVAR

Raps och rybs används till matolja, margarin, djurfoder (oljekakor) och bränsle (bi-bränsle). Biobränsle kan användas i bilar, bussar och traktorer.

- Vad är biobränsle och varför är det bättre för miljön än bensin och diesel?

STÖDSVAR

Biobränsle är bränsle som tillverkas av växter, till exempel raps. Det är bättre för miljön eftersom det minskar utsläppen av koldioxid, som påverkar klimatet och växthuseffekten.

Skogen

DEN SVENSKA SKOGEN

- Hur stor del av Sverige är täckt av skog?

STÖDSVAR

Ungefär 70 % av Sveriges landyta är täckt av skog.

- Vilka är de tre vanligaste träden i Sverige?

STÖDSVAR

Gran, tall, björk

- Vad betyder allemansrätten?

STÖDSVAR

Allemansrätten betyder att alla får vara i naturen, även i skog som någon annan äger. Men man måste visa hänsyn och inte störa eller förstöra.

- Vem kan äga skog i Sverige?

STÖDSVAR

Skogen kan ägas av: staten, kommuner, kyrkan, bolag och privatpersoner, Cirka 300 000 privatpersoner äger skog i Sverige.

- Vad ska man tänka på när man är i skogen?

STÖDSVAR

Hålla avstånd till djur, inte skräpa ner, inte störa eller förstöra och hålla avstånd till privata tomter.

Grisar

GRIS

- Vad kallas mamma, pappa och ungar hos grisar?

STÖDSVAR

Mamma = sugga, pappa = galt, ungar = kulingar.

- Hur mycket väger en kuling när den föds – och hur mycket väger den som fullvuxen?

STÖDSVAR

När den föds väger den cirka 1,5 kilo. Som fullvuxen väger den cirka 125 kilo. Det är en stor skillnad – de växer alltså över 100 kilo!

- Hur många grisar föds i Sverige varje år?

STÖDSVAR

Cirka 2,6 miljoner grisar föds varje år i Sverige. Det finns ungefär 120 000 suggor.

- Varför är Sverige känt för sitt griskött?

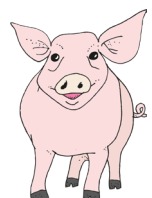
STÖDSVAR

För god smak och att vi håller djuren friska på naturlig väg.

- Hur är grisar som djur? Vad tycker de om att göra tillsammans?

STÖDSVAR

Grisar är smarta och snälla, flockdjur. De vill göra saker tillsammans, till exempel äta och sova. De tycker också om att boka i jorden med sitt tryne.

Grönsaker, frukt och bär

ÖRTER

- Vad är en ört?

STÖDSVAR

En ört är en växt utan trädstam.

- På vilka olika sätt har örter använts genom tiden?

STÖDSVAR

Som smaksättning i mat, som medicin, som rökelse, som te.

- Vad är skillnaden mellan färska och torkade örter?

STÖDSVAR

Färska örter används direkt. Torkade örter håller länge och kan sparas.

- Vilken maträtt passar gräslök extra bra till?

STÖDSVAR

Till sill, färskpotatis och gräddfil – typisk midsommarmat.

Följdfråga: – Har du ätit gräslök? Till vad?

- Var kommer gräslöken ursprungligen ifrån?

STÖDSVAR

Den kommer ursprungligen från Kina, även om den odlas i Sverige idag.

Bonden

BONDENS LANDSKAP

- Varför ser landskapet i Sverige ut som det gör med vackra fält och beteshagar?

STÖDSVAR

För att bönder har arbetat med marken i många tusen år. Utan bönder skulle mycket av det öppna landskapet växa igen och bli skog.

- Vad händer om bönderna slutar ta hand om marken?

STÖDSVAR

Då växer skogen snabbt upp igen och det öppna landskapet försvinner.

- Vilka fyra markslag fanns fram till slutet av 1800-talet?

STÖDSVAR

Åker, äng, betesmark och skog.

- Vad innebär riksdagens miljömål "Ett rikt odlingslandskap"?

STÖDSVAR

Att få mer naturbetesmarker och slåtterängar, bevara biologisk mångfald, hålla landskapet öppet och frigöra åkermark för mat och bioenergi.

- Vilken marktyp är vanligast i Sverige?

STÖDSVAR

Skog, som täcker cirka 68 procent av Sverige. Jordbruksmark är bara 7 procent.

Bondens maskiner

BONDENS MASKINER

- Vilket redskap använde de första människorna för att arbeta med jorden?

STÖDSVAR

De använde hackor för att luckra upp jorden.

- Vad är en plog och vad används den till?

STÖDSVAR

En plog är ett redskap som används för att plöja och vända jorden, så att det går lättare att odla.

- När blev traktorn vanlig i lantbruket?

STÖDSVAR

Traktorn blev vanlig på 1950-talet.

- Ge exempel på modern teknik som används i lantbruket idag.

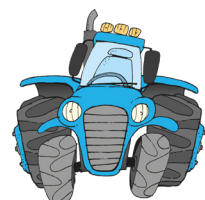
STÖDSVAR

Exempel: Drönare som bevakar skörden, GPS-styrda traktorer, program i datorer och mobiler.

- Hur tror du att tekniken gör bondens arbete lättare idag?

STÖDSVAR

Den kan spara tid, göra arbetet mer noggrant, hjälpa bonden att övervaka djur och grödor, minska tungt och slitsamt arbete.

Kor

MJÖLKKOR

- Vad används kor främst till i Sverige?

STÖDSVAR

Kor används främst till mjölk och kött. Vissa raser är bättre på att producera mjölk och andra passar bättre för kött.

- Vad kallas pappa, mamma och unge i nötkreaturens värld?

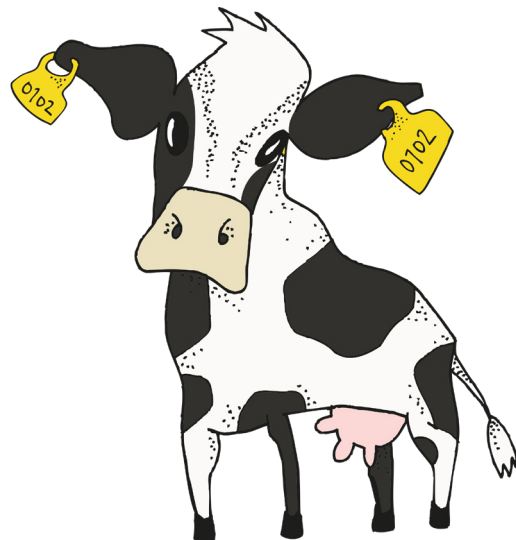
STÖDSVAR

Pappa = tjur. Mamma = ko. Unge = kalv.

- Tänk på din egen vardag – vilka livsmedel hemma hos dig kommer från mjölkkor?

STÖDSVAR

Exempel kan vara: mjölk, ost, yoghurt, smör, glass, grädde

Kor

DIKOR

- Hur mycket väger en diko?

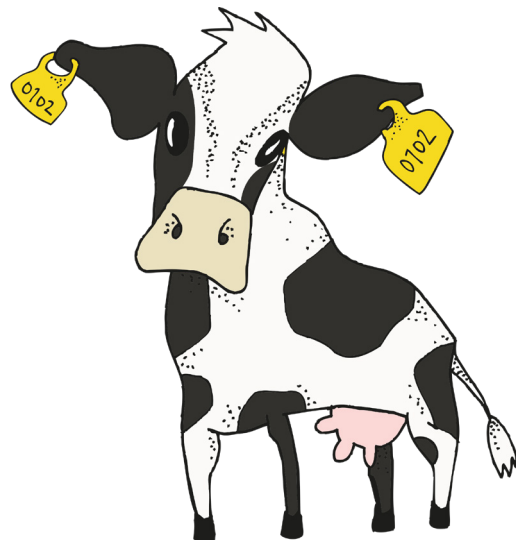
STÖDSVAR

700 kilo, det motsvarar ungefär vikten av cirka 10 vuxna personer. De är större och kraftigare än mjölkkor eftersom de är avlade för att ge mycket kött, medan mjölkkor är avlade för att producera mycket mjölk.

- Vad är en diko och hur skiljer den sig från en mjölkko?

STÖDSVAR

En diko är en ko som föder upp kalvar för köttproduktion. Skillnaden är att kalven får dia kon, och människor tar inte mjölken. En mjölkko däremot mjölkas för att vi ska få mjölkprodukter.

Fjäderfän och bin

HONUNGSBI

- Varför är honungsbiet viktigt för oss människor?

STÖDSVAR

De gör honung. De hjälper växter att få frukt och bär genom att sprida pollen. Ungefär tre fjärdedelar av all mat i världen är beroende av pollinerande insekter.

- Vad är ett bisamhälle och hur många bin kan bo där på sommaren?

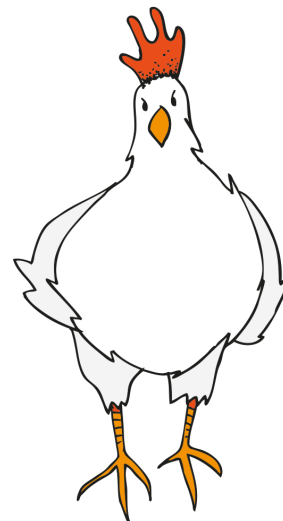
STÖDSVAR

Ett bisamhälle är en grupp bin som bor tillsammans i en kupa. På sommaren kan det finnas 50 000–70 000 bin i ett samhälle.

- Hur många bisamhällen finns det i Sverige – och var finns de flesta?

STÖDSVAR

Det finns cirka 120 000 bisamhällen i Sverige. De flesta biodlare finns i södra delen av landet.

Fjäderfän och bin

FJÄDERFÄ

- Vad är fjäderfän och kan du ge exempel på djur som räknas dit?

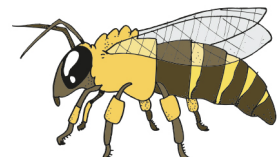
STÖDSVAR

Fjäderfä är fåglar som hålls som husdjur. Exempel är höns, kalkoner, gäss och ankor.

- Varför är svenska ägg trygga att äta?

STÖDSVAR

Svenska ägg är fria från salmonella. Hönsen lever under goda förhållanden och är friska. Svensk kyckling är också salmonellafri och behöver inte antibiotika.

Hästar

HÄST

- Vad används hästar främst till i Sverige idag?

STÖDSVAR

I Sverige används hästar mest för ridning som nöje.

- Vad har hästar hjälpt människor med förr i tiden?

STÖDSVAR

Som transportmedel. För att dra tunga lass. För kött och skinn.

- Vad kallas hästens hane, hona och unge?

STÖDSVAR

Hane = hingst, Hona = sto, Unge = föl. Fördjupning: En kastrerad hingst kallas valack.

- Hur många hästar finns det ungefär i Sverige?

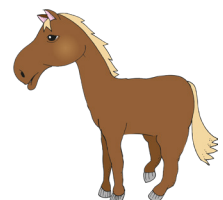
STÖDSVAR

Det finns cirka 360 000 hästar i Sverige. I hela världen finns det nästan 60 miljoner hästar.

- Hur lever hästar i det vilda och hur skyddar de sig?

STÖDSVAR

Hästar är gräsätare. De lever i flockar. De skyddar sig genom att fly om det kommer fara. I flocken finns en rangordning så att alla vet vem som bestämmer.

Får

FÅR

- Vad får vi från fåren?

STÖDSVAR

Ull, skinn, kött, mjölk och hjälp att hålla landskapet öppet när de betar.

- Vad tycker får om att äta?

STÖDSVAR

Klöver, örter, löv från asp, sälg och ask. De är duktiga på att beta och kallas finsmakare.

- Vad kallas pappa, mamma och unge hos får?

STÖDSVAR

Pappa = bagge. Mamma = tacka. Unge = lamm.

- Hur många får och raser finns det i Sverige?

STÖDSVAR

Cirka 520 000 får och lamm. Ungefär 20 raser. Exempel: Gotlandsfår, Finullsfår, Dorset och Texel.

- Vad gör fårbonden på sommaren?

STÖDSVAR

Fåren går ute på bete i hagarna och äter av det som växer där. Bonden ser till att de har tillräckligt med mat och vatten och kontrollerar att stängslen är hela så att fåren är trygga.

